

Inhoudsopgave

Voorwoord.....	4
1. Het ontstaan van Uitwijk.....	5
2. De naam Uitwijk.....	8
3. De eigenaren van Uitwijk.....	9
4. De oudste foto's van Uitwijk	48
5. De opstallen van Uitwijk.....	52
6. Uitwijk als agrarisch bedrijf.....	70
7. Beknopt calendarium.....	76
Bijlage 1: De verkoop van “Uitwijk” in 1661.....	79
Bijlage 2: De boedel van Matthias de Bouquelon, heer van Fosseze, in 1682.....	86
Bijlage 3: Onroerend goed van Jacob Philips van der Haven in 1699.....	93
Bijlage 4: De koop van de boerderij door Gillis Gilliszn. de Neve (1) in 1707.....	99
Bijlage 5: Paarden, koeien, stieren en kalveren op Uitwijk in 1826.....	101
Bijlage 6: Het testament van Gillis Pieter de Neve (2) en de verdeling van zijn nalatenschap in 1898.....	103
Bijlage 7: Jan Adriaenszn. Hollander en zijn gezin.....	111
Bijlage 8: De pachtersfamilie Geluk op Uitwijk in de periode 1899-1933.....	113
Bijlage 9: De stamreeks van Maries en Frans van Nieuwenhuijzen.....	115
Afkortingen.....	117
Geraadpleegde literatuur.....	118
Personenindex.....	119

Voorwoord

In het dorp De Heen (gemeente Steenbergen) ligt een opmerkelijke boerderij die anno 2021 gewoonlijk wordt omschreven als “De Uitwijk”. Het voormalige koetshuis is sinds 1990 in gebruik als pannenkoekenrestaurant. Tot het complex behoren vanaf die tijd ook een camping en een chaletpark.

De boerderij grenst westelijk aan de oostzijde van het dorp De Heen, oostelijk aan een voormalige kreek die vroeger als de Sluisvliet bekend stond, noordelijk aan de Heensedijk en zuidelijk aan het terrein waarop ooit een boerderij lag die is omschreven als de Helenahoeve. Aan de westzijde grenst het grote en fraaie woonhuis van het complex aan de voormalige parochiekerk van De Heen die met haar spitse torentje nog steeds beeldbepalend is voor het dorp. Officieel is de boerderij gevestigd aan de Dorpsweg nummer 136, maar de feitelijke ingang ligt aan de Heensedijk tegenover het haventje “De Schapenput”.

De boerderij bleef niet onopgemerkt toen de Provinciale Monumentencommissie van de provincie Noord-Brabant in 1987 een overzicht liet samenstellen van cultuurhistorisch waardevolle gebouwen in de gemeente Steenbergen. Daarop komt Uitwijk voor met als kwalificatie “zeer markant complex”. Op een lijst met waardevolle bouwwerken in de gemeente zoals deze op 25 juni 2020 door de gemeenteraad van Steenbergen is vastgesteld is het “boerderijcomplex Uitwijk” gerekend tot de gebouwen die met drie sterren de status van cultuurhistorisch waardevol verkregen.

Over de geschiedenis van het complex circuleren allerlei veronderstellingen. Zo valt doorgaans te vernemen dat de boerderij in 1610 is gesticht en dat de naam Uitwijk is ontstaan omdat de boerderij ooit een toevluchtsoord was voor Franse hugenoten. Een bijgebouw op het complex zou ooit hebben gefungeerd als een “bakhuis” voor de dorpingen van De Heen. Navraag leerde mij dat deze (en andere) veronderstellingen vooral gefundeerd zijn op mondelinge overlevering. Het blijkt lastig om bronnen aan te wijzen die de veronderstelde historie kunnen schragen. Als onderdeel van mijn interesse in de geschiedenis van Steenbergen (de gemeente waarin ik goeddeels opgroeide) rees bij mij de behoefte om na te gaan hoe de historie van Uitwijk kan worden gereconstrueerd gefundeerd op archiefonderzoek. Uitwijk verdient een serieuze plaats in de geschiedschrijving over Steenbergen. In dit boek staat de historie van Uitwijk als agrarisch bedrijf centraal. Het bestrijkt een periode van circa 360 jaar.

Het is bij mijn weten de eerste keer dat de geschiedenis van een Steenbergse boerderij systematisch is onderzocht. Hopelijk prikkelt dit tot vergelijkbaar onderzoek naar de historie van andere oude landbouwbedrijven in de gemeente. Eeuwenlang waren deze de kurk waarop de gemeentelijke economie dreef. Ik dank de huidige eigenaren van Uitwijk, de broers Maries en Frans van Nieuwenhuijzen, voor hun medewerking aan de totstandkoming van deze publicatie. Waardevolle adviezen en medewerking verkreeg ik van Carlo Buijsrogge (Waterschap Brabantse Delta), Elly van Eekelen (West-Brabants Archief), Harald Jansen, Fred van den Kieboom (gemeentearchief Tholen), Hanneke Meulblok (Heemkundekring “De Steenen Kamer”), Ger de Neve, Kees de Neve, Ad van de Par, Jan Peeters, Hans Slokkers en Jan Weyts. Mijn echtgenote Dinette Leune-Wijnen was reuze behulpzaam bij de eindredactie.

Han Leune (hleune@telfort.nl; www.hanleune.nl)
Capelle aan den IJssel, november 2021

1. Het ontstaan van Uitwijk

De polder van De Heen werd in 1610 bedijkt in opdracht van de toenmalige prins van Oranje, Philips Willem van Nassau (1554-1618).¹ Het gewonnen land werd verdeeld in 25 kavels van elk 60 gemeten. In kavel nummer 4 werd een deel met een grootte van 20 gemeten gereserveerd voor de stichting van een dorp.² Dit werd vanaf 1614 bewoond. De landbouwpercelen in de polder werden door de prins merendeels verkocht, maar de grond waarop het dorp verrees bleef zijn eigendom. Op de erven in het dorp kwam een erfcijs te rusten van twee stuivers per roede, jaarlijks te betalen aan de prins.³ De opstellen op de erven konden eigendom worden van de gebruikers van de grond. Ook het perceel binnen het dorp waarop de later zo genoemde boerderij “Uitwijk” werd gevestigd ressorteerde onder de cijnsplicht. In de 17de en 18de eeuw is de omvang daarvan doorgaans omschreven als 553 roeden en soms als 1 gemet en 253 roeden. Gewoonlijk bedroeg de cijns fl.13, 18 stuivers en 2 oortjes [centen] per jaar.⁴

Het is denkbaar dat de prins van Oranje ook de gebouwen op het erf van de boerderij die later Uitwijk werd genoemd bezat, maar hiervoor zijn geen aanwijzingen gevonden. Zeker lijkt wel dat de heer van Steenberg in de 17de eeuw (en mogelijk ook nog tot 1795) zelf een boerderij in eigendom had. Zo werd in de beschrijving van een boedel op 24 juni 1682 een onroerend goed als volgt vermeld: ”een derde van de gorzen omtrent de hoeve van den Heere en aen de Vlietpolder”.⁵ Met “den Heere” zal de prins van Oranje (als stadsheer) zijn bedoeld, met de gorzen en slikken waarop in 1788 de Nieuwe Vlietpolder ontstond en met de Vlietpolder de polder die in 1649 werd bedijkt en die vanaf 1788 Oude Vlietpolder ging heten. De genoemde gorzen lagen deels aan de noordzijde van het dorp De Heen, dus vlakbij het erf van Uitwijk. Daar zou dus de “hoeve van den Heere” gelegen kunnen hebben.⁶ In dat geval is het logisch dat diens naam niet voorkomt in het overzicht van personen aan wie (door de heer van Steenberg) in 1614 cijnserven in het dorp De Heen zijn uitgegeven. De heer behoefde uiteraard aan zichzelf geen cijns te betalen. In de archieven is echter geen enkel bewijs gevonden voor de stelling dat de boerderij Uitwijk ooit eigendom was van de prins van Oranje, afgezien van het erf waarop de hoofdvestiging in het dorp De Heen ligt. Deze grond was in de periode 1610-1795 wel eigendom van de prins van Oranje. De landerijen van deze boerderij behoorden niet tot zijn bezittingen. Aan het recht van de prins om cijns te incasseren kwam met de komst van de Bataafse Republiek in 1795 een einde.⁷ Het cijnsrecht ging over naar de Dienst der Domeinen. Vermoedelijk kwam aan de cijnsverplichting die op “Uitwijk” rustte op 4-6-1836 een einde toen Jacobus de Neve (1785-1840), eigenaar van “Uitwijk”, aan deze dienst fl. 1340,62 betaalde voor de afkoop van vier cijnsen en 1 erfpacht gelegen “op De Heen”.⁸

Toen de erven van het dorp voor de eerste maal in 1612 werden uitgegeven viel de belangstelling ervoor tegen. Twee jaar later waren er nog steeds diverse erven die “onvercijsd” bleven. Op 25 februari 1614 stelde de landmeter Cornelis Adriaenszn. Rosa een lijst samen met vermelding van de vercijsde percelen, hun grootte

¹ De geschiedenis van de Heense polder is beschreven door Delahaye (1962); zie ook: <https://www.hanleune.nl/steenbergen/160-geschiedenis-van-de-polder-de-heen>.

² Het dorp werd gevestigd nabij de locatie die als haven van de polder in gebruik kwam, zijnde oorspronkelijk een kreek door de gorzen aan de noordzijde van het dorp richting Steenbergse en Roosendaalse Vliet zoals destijds bij de stichting van dorpen gebruikelijk was. De haven lag en ligt ten noorden van Uitwijk. Anno 2021 wordt de haven omschreven als “De Schapenput”.

³ WBA, Collectie L. Merkelbach van Enkhuizen te Steenberg, inv. 1.

⁴ Zie bijvoorbeeld de cijns over de jaren 1704-1707, toen berekend over 555 roeden (OraS, inv. 2007, fol. 31).

⁵ HGS, inv. 2, fol. 30v. De boedel betrof de nagelaten bezittingen van Matthias de Bouquelon, heer van Fosseze.

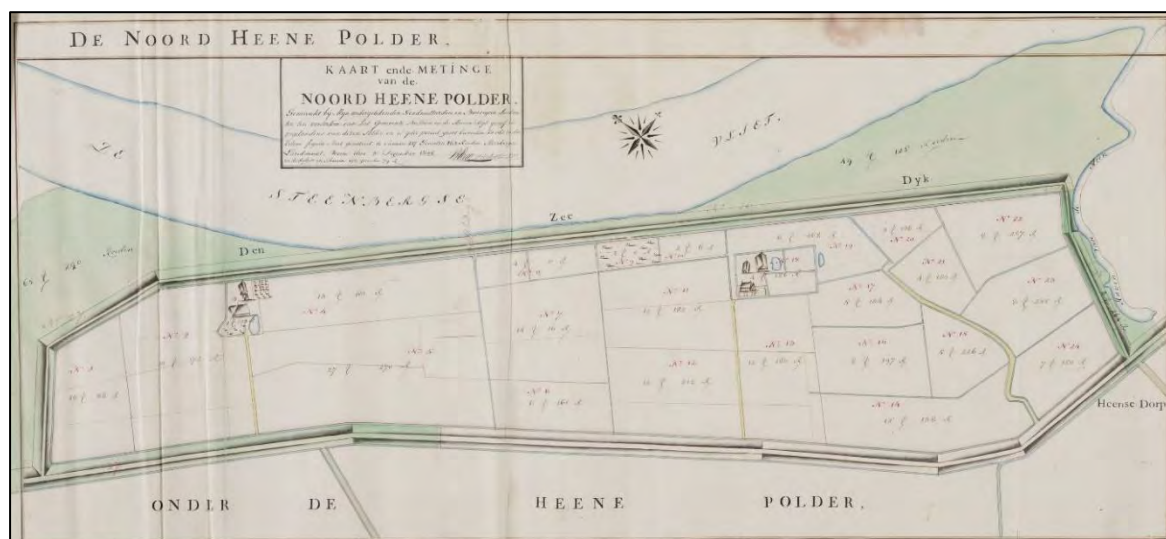
⁶ Zeker is dat de prins van Oranje land bezat oostelijk van “Uitwijk”. Op een kaart uit 1792 is een perceel onbebouwd land met een grootte van 3 gemeten en 66 roeden afgebeeld aan de oostzijde van Uitwijk (over de polderwatergang, ook omschreven als de Sluiskreek) waarvan werd genoteerd dat het eigendom was van de prins van Oranje. Na 1795 werd het eigendom van de Dienst der Domeinen. Op 1-5-1805 werd het perceel in eigendom overgedragen aan Gillis Pieter de Neve (1) (WBA, Collectie L. Merkelbach van Enkhuizen te Steenberg, inv. 1). Op een klein deel daarvan bevindt zich anno 2021 de hoofdvestiging van de boerderij de “Zuiderhof”.

⁷ In 1795 werden alle “domeingoederen” van de prins van Oranje geconfisqueerd. Ze werden eigendom van de staat (Van Hoof, Schreuder en Slot, p. 31 en 33). De bezittingen en rechten van de prins in Steenberg die eigendom werden van de staat zijn in 1807 gedetailleerd beschreven door de rentmeester van het Domein Steenberg, Roosendaal en Nispen Emmericus Carel de Weert. Ze betroffen niet alleen het eigendom van onroerend goed van de prins (en later van de koning), maar ook diens rechten op cijnsen, tienden, renten, grond- en erfpachten, “niets uitgezonderd” (OraS, inv. 1873).

⁸ WBA, Collectie L. Merkelbach van Enkhuizen te Steenberg, inv. 1.

in roeden, de namen van de kopers en de te betalen jaarcijns van twee stuivers per roede.⁹ De lijst bevat mutaties tot in het jaar 1618. Vermeld werd dat sommige percelen niet werden uitgegeven als erf [waarop een opstal kon worden gebouwd] maar als weiland. Gedetailleerde gegevens over de cijnsheffing in het dorp De Heen in de periode 1619-1795 zijn in het archief van de Nassause Domeinraad niet aangetroffen.¹⁰

Op de cijnslijst van 1614 (bijgewerkt tot in 1618) komt geen perceel voor met een grootte van 553 roeden aan de oostzijde van het dorp. Op dit perceel lag later de boerderij (met een groot huis, een schuur en verdere opstallen) die vanaf de 19de eeuw is omschreven als Uitwijk. Gewoonlijk wordt verondersteld dat de boerderij vrijwel gelijktijdig met de bedijking van de Heense polder of kort daarna tot stand kwam, maar bewijs hiervoor is niet gevonden. Toen de boerderij in 1661 werd verkocht hoorde er alleen land bij in de Noordheempolder en de Oude Vlietpolder, afgezien van gorzingen die pas in 1788 (met “zomerkaden”) werden bedijkt tot de Nieuwe Vlietpolder. In 1661 hoorde er geen grond bij in de polder van De Heen. Dit maakt het ontstaan van de boerderij in 1610 onaannemelijk. Pas in de 18de eeuw verwierf de eigenaar van Uitwijk land in de Heense polder. De Oude Vlietpolder is in 1649 bedijkt. In die polder werd geen boerderij gevestigd. Het is aannemelijk dat de grond in die polder werd bewerkt vanuit een nabijgelegen boerderij die in een aangrenzende polder was gelegen. De polder van De Heen komt dan als vestigingsplaats in aanmerking, al is het ook denkbaar dat land in de Oude Vlietpolder werd bewerkt vanuit een boerderij in de West Graaf Hendrikpolder. De meeste grond die in 1661 bij de boerderij hoorde die veel later Uitwijk werd genoemd lag in de polder Noordheen. Deze is in 1655 bedijkt. Ik vermoed dat de boerderij “Uitwijk” vrijwel gelijktijdig met deze polder is ontstaan. Voor een oudere status van de boerderij heb ik geen goed te documenteren aanwijzingen kunnen vinden.

De Noordheempolder anno 1805.¹¹

De zoektocht naar het ontstaan van Uitwijk wordt gehinderd door het verloren gaan van het archief van de schepensbank van De Heen die in de periode 1610-1618 onder meer belast was met het opstellen van akten met betrekking tot het kopen, verkopen en verhuren van onroerend en roerend goed in de polder. Die taak ging in 1619 over naar de schepensbank (de magistraat) van Steenberg. Mocht de boerderij vóór 1618 zijn ontstaan en mocht dit zijn gepasseerd voor de schepensbank in De Heen dan is niet met zekerheid vast te stellen wie de eerste eigenaar of eigenaren van de opstallen van het boerderijcomplex was of waren. Indien de eigenaar of eigenaren de boerderij louter beheerde(n) als belegger(s) valt evenmin nog te traceren wie de eerste pachter of pachters was of waren.

Dat de gezochte boerderij op 553 roeden in het dorp De Heen gedurende ruim twee eeuwen geen naam droeg maakt de zoektocht naar het ontstaan en de verdere ontwikkeling ervan ook verre van eenvoudig. Het bewaard gebleven oud archief van de polder van De Heen levert geen houvast op. De oudste bewaard gebleven

⁹ ND, inv. 12634.

¹⁰ In de vanaf 1634 bewaard gebleven rekeningen van de rentmeester van het Nassaudomein Steenberg c.s. komen wel bijzonderheden voor over de verpachting van enkele “onvercijsde” erven van het dorp De Heen die in gebruik waren als weiland (ND, inv. 12698, fol. 73v-74v). Deze bijzonderheden leveren voor de zoektocht naar het ontstaan van “Uitwijk” geen houvast op.

¹¹ OraS, inv. 1013, kaart nr. 74, getekend door J.B. Adan en C.J. van Diepenbeek.

polderrekening betreft het jaar 1650, dus veertig jaar na de inpoldering.¹² Onderzoek in het notarieel archief van Steenberg betreffende de eerste helft van de 17de eeuw verschaft evenmin duidelijkheid over het ontstaan. Daarbij speelt ook parten dat het archief van de Steenbergse notarissen in de periode 1613-1628 op slechts één akte na verloren ging.¹³ Ook het archief van de Nassause Domeinraad (belast met het beheer van de bezittingen van de prins van Oranje) is vergeefs doorzocht op gegevens over het ontstaan van de boerderij die later Uitwijk werd genoemd. Veldboeken van de Heense polder met de namen van de cijnsplichtigen na 1618 bleven niet bewaard, evenmin als cijnsregisters betreffende de bewoners van het dorp De Heen vanaf 1619.

De geschiedenis van Uitwijk kan pas vanaf eind 1661 goed worden gedocumenteerd. De boerderij werd toen door Isaac Noirot verkocht aan Franchois de Bouquelon, heer van Fossez (zie hoofdstuk 3). Noirot vermeldde dat hij het onroerend goed “vrij onlanx” had gekocht. Vermoedelijk doelde hij op de aankoop van grond in de polder Noordheen (in 1654) en van een “groot” huis in het dorp De Heen (in 1658).

Naar de geschiedenis van Uitwijk is eerder onderzoek verricht in de Steenbergse archieven. In de nalatenschap van Jacobus Antonij de Neve, die in de periode 1898-1938 eigenaar was van Uitwijk, zijn (in 1939) velerlei aantekeningen aangetroffen over die historie.¹⁴ Deze waren eerder in het bezit van diens vader Gillis Pieter de Neve (2), eigenaar van Uitwijk in de periode 1840-1898.¹⁵ De geschiedenis van de boerderij komt in die aantekeningen pas in beeld vanaf eind 1661. Vermoedelijk is ook door leden van de familie De Neve zonder resultaat gezocht naar vroegere sporen. Wel werd de voorgeschiedenis beschreven van de bedijking van de polder Noordheen. Deze ving aan met de verkoop door de (voogden van de) prins van Oranje van gorzingen ten westen van de haven van De Heen in 1654. Vermoedelijk werd daarmee de basis gelegd voor de vestiging van een nabij de beoogde nieuwe polder gelegen boerderij in het dorp De Heen. Een jaar later werd de polder Noordheen bedijkt.¹⁶ Uitwijk lag niet alleen dichtbij deze polder, maar ook bij het haventje van De Heen (oostelijk van die polder), dat een belangrijke rol zou spelen bij het vervoer van landbouwproducten uit de nieuwe polder.

Het is denkbaar dat in de zoektocht naar de geschiedenis van Uitwijk onderscheid dient te worden gemaakt tussen het woonhuis en van de boerderij die later als Uitwijk is omschreven. Het woonhuis is mogelijk identiek met het “grote” huis dat in 1658 door Isaac Noirot werd gekocht van de erfgenamen van Magdalena Michiels, weduwe van Jan Adriaenszn. Hollander (zie hoofdstuk 3 en bijlage 7). Mogelijk bestond het huis reeds in de eerste helft van de 17de eeuw en ontstond het boerenbedrijf later. Mocht dit zo zijn dan zal het huis pas na 1618 zijn ontstaan, omdat het niet voorkomt op de cijnslijst van het dorp De Heen betreffende de periode 1614-1618. Het huis zou dus ontstaan kunnen zijn in de periode 1619-1658.

¹² Anno 2021 berust dit archief bij het Waterschap Brabantse Delta te Breda. In dit archief zijn slechts incidenteel gegevens te vinden over individuele eigenaren van grond in de polder van De Heen. Lijsten met de namen van ingelanden in de 17de en 18de eeuw zijn niet overgeleverd, afgezien van de namen van de eerste eigenaren van land in 1610 (Delahaye, 1962, p. 120).

¹³ Verloren gingen de archieven van de notarissen Cornelis Mariniszn. Vosberch en Jan Slingerland; <https://www.hanleune.nl/steenbergen/243-de-stadselite-van-steenbergen-1590-1795>, blz. 220-221.

¹⁴ WBA, Collectie L. Merkelbach van Enkhuizen te Steenberg, inv. 1.

¹⁵ Gelet op diens interesse in de geschiedenis van Nederland (blijkend uit zijn particuliere bibliotheek) is het goed denkbaar dat de zoektocht naar de geschiedenis van Uitwijk voor het eerst is ondernomen door Gillis Pieter de Neve (1), eigenaar van Uitwijk in de periode 1779-1826.

¹⁶ In de polder Noordheen verzezen later twee boerderijen, ook één in het oostelijk deel dat lange tijd eigendom was van de eigenaar van Uitwijk.

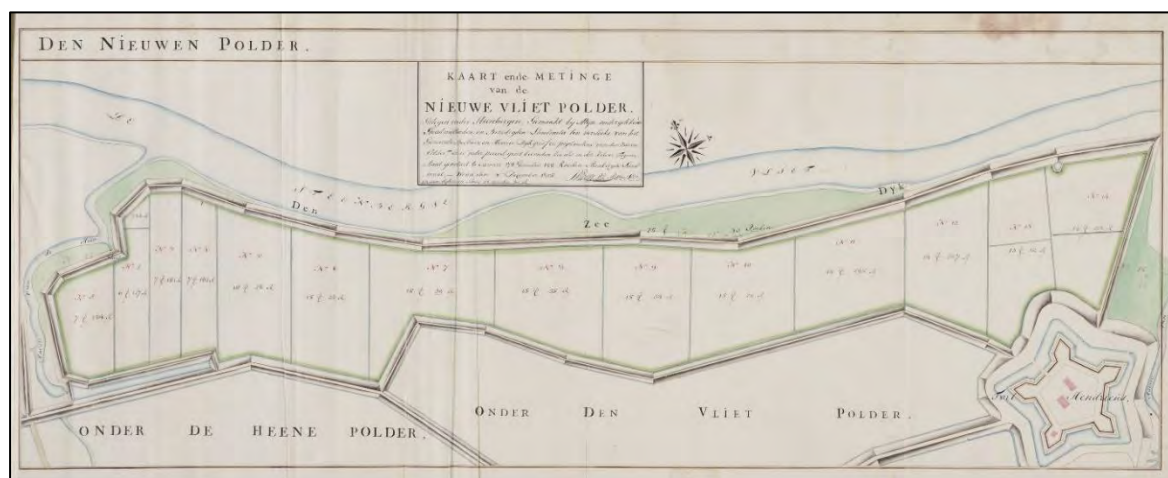
2. De naam Uitwijk

Waar komt de naam Uitwijk vandaan? Volgens mondelinge overlevering zou de naam verwijzen naar een “wijkplaats” voor hugenoten, vluchtelingen uit Frankrijk.¹⁷ Deze verklaring is erg onaannemelijk. In geen enkele 17de- en 18de-eeuwse bron (zoals een schepen- of notarisakte) is het boerderijcomplex met de naam Uitwijk omschreven. Toen in juni 1792 in opdracht van de eigenaar van de bij de boerderij behorende percelen land en de opstallen door de landmeter Johannes Baptist Adan in kaart werden gebracht werd de “hoeve” zonder de naam Uitwijk vermeld. Indien de boerderij toen zo werd betiteld was dit ongetwijfeld op de kaart genoteerd. Er is geen enkele aanwijzing voor de komst van hugenoten uit Frankrijk naar De Heen.¹⁸ In de 17de eeuw had het boerderijcomplex enige tijd wel eigenaren met Franstalige namen (zie hoofdstuk 3), maar dit waren geen hugenoten en ook geen personen die om een andere reden op zoek waren naar een “wijkplaats” omdat ze vervolgd werden.

Alles wijst erop dat de naam Uitwijk in gebruik is gekomen toen Gillis Pieter de Neve (1) (1754-1826) zich met zijn gezin in het jaar 1800 vanuit de stad Steenberg op het boerderijcomplex vestigde. Hij was naar De Heen uitgeweken (vanuit de stad Steenberg) en daar zal de naam Uitwijk vandaan zijn gekomen. De behoefte om het boerderijcomplex te voorzien van een naam (welke dan ook) zal te maken hebben gehad met de onmiskenbare ambitie van Gillis Pieter de Neve (1) om het te laten evolueren tot een “landgoed” en een voorname “buitenplaats”. Mogelijk spiegelde hij zich daarbij aan andere landgoederen c.q. buitenplaatsen in Steenberg onder de namen Padmos, Steenhuijzen, De Lantaarn, Ekelenberg en Dassenberg.¹⁹ In 1810 behoorde hij tot de tien meest vooraanstaande personen van Steenberg.²⁰ Bij zijn hoge maatschappelijke status paste een landgoed met een klinkende naam.

Toen Gillis Pieter de Neve (1) op 11 mei 1800 volledig eigenaar van het complex werd, werd de naam Uitwijk nog niet in de betreffende schepenakte genoteerd. Ook in 1805 komt de naam in documenten betreffende de boerderij nog niet voor. In zijn testament van 15 maart 1824 is het complex omschreven als “mijne landhoeve genaamd Uijtwijk”.²¹ De naam zal dus tussen 1805 en 1824 in gebruik zijn gekomen, vermoedelijk gelijktijdig met een grondige verbouwing van het woonhuis. Van de instroom van hugenoten in Nederland was in dat tijdvak reeds lang geen sprake meer.

Anno 2021 wordt de naam Uitwijk vaak voorzien van het lidwoord “de”, hetgeen vroeger ongebruikelijk was. De naam wordt thans drievoudig gebruikt voor een landbouwbedrijf, een (pannenkoeken)restaurant en een camping annex chaletpark in De Heen.

De Nieuwe Vlietpolder anno 1805 met rechtsonder het fort Henricus.²²

¹⁷ Dit is vernomen van de huidige eigenaren van Uitwijk. Desgevraagd bleek het niet mogelijk om die verklaring van de naam met een of meer archiefbronnen te staven.

¹⁸ De meeste hugenoten trokken vanuit Frankrijk naar de Noordelijke Nederlanden in de periode 1685-1710.

¹⁹ <https://www.hanleune.nl/steenbergen/161-de-landgoederen-ekelenberg-en-padmos-in-steenbergen>.

²⁰ <https://www.hanleune.nl/steenbergen/242-tien-vooraanstaande-inwoners-van-steenbergen-in-1810>.

²¹ R.G. de Neve, p. 56, noot 210.

²² OraS, inv. 1013, kaart nr. 75, getekend door J.B. Adan en C.J. van Diepenbeek.

3. De eigenaren van Uitwijk

Vooraf

In de reconstructie van de eigendomsgeschiedenis van Uitwijk is het onderscheid van belang tussen de “hoofdvestiging” in het dorp De Heen met het woonhuis, de schuur en de andere opstallen enerzijds en de percelen zaai- en weiland, dijken en gorzingen die bij de boerderij hoorden anderzijds.

De omvang van de hoofdvestiging (inclusief tuin, een perceel aan de achterzijde dat veelal in gebruik was als boomgaard en een weiland aan de voorzijde) is in de 17de en 18de eeuw doorgaans vermeld als 553 roeden ofwel, conform de Rijnlandse maat, als 7.858 vierkante meter. In 1792 is de oppervlakte vermeld als 2 gemeten en 65 roeden.²³ In 1805 noteerden landmeters een omvang van 2 gemeten en 94 roeden ofwel 8.880 vierkante meter.²⁴ Op 9-2-2009 bedroeg de omvang van het perceel 8.970 vierkante meter.²⁵ Anno 2021 is de omvang 9.970 vierkante meter.²⁶ Voor de omvang van de landerijen die bij de boerderij hoorden wordt verwezen naar hoofdstuk 6. Daarin traden soms ingrijpende veranderingen op.

Beknopt overzicht van de eigenaren van Uitwijk

Periode	Eigenaar/eigenaren
1610 – 1654	Waarschijnlijk was er in deze periode nog geen boerderij, mogelijk wel een “groot” huis met een schuur.
1655 – 1661	Isaac Noirot, mogelijk eigenaar van het huis plus schuur vanaf 1658.
1661 – 1671	Franchois de Bouquelon, heer van Fossez.
1671 – 1677	Judith Gohier (weduwe van Franchois de Bouquelon, heer van Fossez) en haar zonen Louis en Matthias de Bouquelon, elk voor een derde deel.
1677 – 1679	Judith Gohier (voor een derde) en Matthias de Bouquelon, heer van Fossez (voor tweederde).
1679 – 1681	Judith Gohier (voor een derde) en Eleonora Seijs (weduwe van Matthias de Bouquelon) (voor tweederde).
1681 – 1686	Eleonora Seijs en (vanaf 3 oktober 1682) haar (vierde) echtgenoot Johan Julius van Arentschilt.
1685 – 1687	Maria Gohier en echtgenoot Marc Michel (de) Mestral (deels).
1686 – 1699	Johan Baptista van Parys.
1699	Coenraet Friscus van 16-2-1699 tot 4-6-1699.
1699 – 1702	Jacob Philips van der Haven.
1702 – 1707	De curator (“sequester”) van de verlaten boedel van Jacob Philips van der Haven die het nagelaten onroerend goed (land en opstallen) verhuurde.
1707 – 1708	Gillis Gilliszn. de Neve (1).
1708 – 1779	Gillis Gilliszn. de Neve (2) .
1779 – 1800	Elk voor een derde deel: Gillis Pieter de Neve (1) en zijn zusters Dina Anna de Neve (zij bleef ongehuwd) en Wilhelmina Catharina de Neve (die huwde met de predikant Jacobus van Dongen).
1800 – 1826	Gillis Pieter de Neve (1) (volledig eigenaar).
1826 – 1840	Jacobus de Neve.
1840 – 1898	Gillis Pieter de Neve (2), deels met zijn zusters Joanna Dina en Wilhelmina Catharina.
1898 – 1938	Jacobus Antonij de Neve.
1938 – 1940	Erfgenamen van Jacobus Antonij de Neve.
1941 – 1985	Marinus Adriaan van Nieuwenhuijzen.
1985 – 2009	Maarten Leendert van Nieuwenhuijzen, deels met zijn zuster Cornelia Andrina van Nieuwenhuijzen.
2009 – heden	Maries en Frans van Nieuwenhuijzen.

De ontwikkeling van het eigendom in de periode 1682-1707 was bijzonder lastig te reconstrueren. De watersnoodramp van 26 januari 1682 had voor die ontwikkeling nog 15 jaar lang ingrijpende gevolgen; zie de paragrafen 3.4 tot en met 3.7.

²³ Dit is vermeld op de kaart van de grondpercelen van de boerderij die Johannes Baptist Adan in juni 1792 vervaardigde. De hoofdvestiging omvatte een huis, schuur, tuin, werf, boomgaard en een dreefje.

²⁴ OgaS, inv. 1013, kaart nr. 67.

²⁵ Kadastergrootte van het perceel Steenberg C 904 op 9-2-2009.

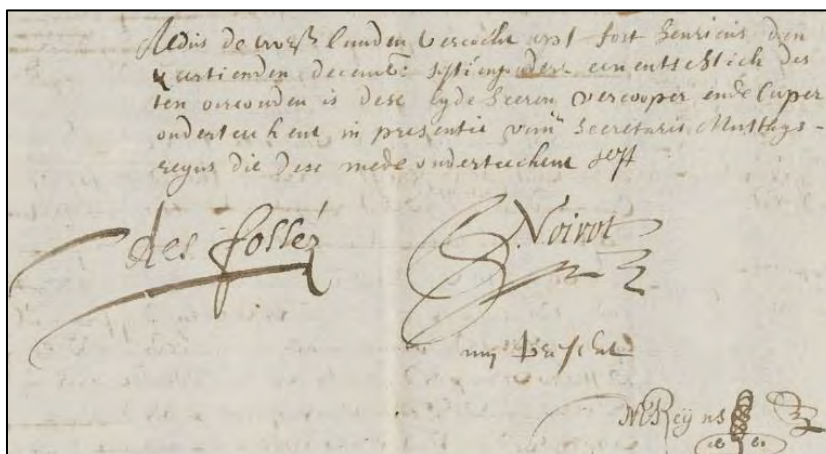
²⁶ Daarbij is een bij de boerderij behorend perceel aan de overzijde van de Sluiskreek niet meegeteld.

Van de eigenaren na 1708 is niet steeds nagegaan of er wellicht familieleden waren die (al dan niet in een beperkte periode) mede-eigenaren waren. Steeds werd in elk geval de hoofdeigenaar vermeld. Documenten over de eigendomstransities vanaf het jaar 1938 zijn nog niet openbaar toegankelijk. In de periode 1707-1938 was Uitwijk onafgebroken (!) in het bezit van een lid van de familie De Neve. ²⁷

3.1 Isaac Noirot ²⁸

Hij werd op 11-12-1605 in Dordrecht gereformeerd gedoopt als zoon van Jacques Noirot en Paulina van der Hagen. Op 1-11-1632 werd hij door de prins van Oranje benoemd tot secretaris van Steenberg. ²⁹ Op 5-12-1632 legde hij bij de Nassause Domeinraad de vereiste eed af. ³⁰ Hij was in 1632 eenmalig schepen van Steenberg. Voorts was hij secretaris van de Weeskamer en penningmeester van de polder van De Heen. ³¹ Op 18-2-1660 benoemde de prins van Oranje hem tot gezworene van de polder Kruisland. ³² Als opvolger van zijn broer Daniel Noirot (sr.) en in de voetsporen van zijn vader was hij in de periode 1647-1663 rentmeester van het Nassaudomein Steenberg, Roosendaal en Nispen. ³³ Voorts was hij in de periode 1647-1678 rentmeester van de geestelijke goederen aldaar. ³⁴

In Steenberg ontwikkelde Isaac Noirot zich tot een grootgrondbezitter. Op 23-3-1651 kocht hij voor fl. 10.000 land in de Graaf Hendrikpolder. ³⁵ Omstreeks 1660 bezat hij in Kruisland 132 gemeten en 171 roeden, in de polder Nieuw Cromwiel 11 gemeten en 43 roeden en in het Oudland 9 gemeten en 7 roeden. ³⁶ Tot zijn bezit in het Oudland behoorde het landgoed Ekelenberg dat toen nog in ontwikkeling was en waarvan hij de naam zal hebben bedacht. ³⁷ Hij bezat het tot 7-12-1637 toen het werd verkocht aan zijn opvolger als secretaris van Steenberg, Matthias Reijns. Op 14-12-1661 verkocht hij aan Franchois de Bouquelon, heer van Fosse, en toen kapitein op het fort Henricus, voor fl. 62.000 land in Steenberg, te weten 82 gemeten in de polder Noordheen en 34 gemeten in de (Oude) Vlietpolder. Voorts: een huis met schuur in het dorp De Heen met vier paarden, twee wagens, ploegen en eggen.

De ondertekening van het koopcontract op 14-12-1661. ³⁸

²⁷ Zie voor de genealogie van deze familie: R.G. de Neve, 1991.

²⁸ De navolgende gegevens over Isaac Noirot zijn merendeels ontleend aan:

<https://www.hanleune.nl/steenbergen/243-de-stadselite-van-steenbergen-1590-1795>, hoofdstuk 10.

²⁹ ND, inv. 12549, fol. 9.

³⁰ Idem.

³¹ OraS, inv. 1725, fol. 142, 10-7-1629.

³² ND, inv. 686, fol. 731v.

³³ Hij werd benoemd op 26-1-1647 (ND, inv. 12543, fol. 472).

³⁴ Idem, fol. 597. Zijn rekeningen als rentmeester van de geestelijke goederen te Steenberg c.s. bestrijken de periode 1653-1678 (ND, inv. 12800-12801).

³⁵ OraS, inv. 1525, fol. 24.

³⁶ OgaS, inv. 1201.

³⁷ Voor de geschiedenis van het landgoed Ekelenberg wordt verwezen naar:

<https://www.hanleune.nl/steenbergen/161-de-landgoederen-ekelenberg-en-padmos-in-steenbergen>.

³⁸ OraS, inv. 1630, ongefolieerd. Aangetekend werd (door gemeentesecretaris Matthias Reijns) dat de polder Noordheen nog niet was “gequarteert” zodat de precieze maten van het land aldaar nog niet konden worden vermeld.